

Pohujševalci pred sodiščem

Ugledni italijanski dnevnik »La Stampa« zahteva, naj postavijo pred sodišče vse založnike »fumetov« (dimčkov), ki s svojim sadizmom moralno kvarijo otroke. Ob koncu oktobra bodo sodili založnike petih takih publikacij. Imena junakov v njih vsebujejo cel zločinski »program«: Sadik, Satanik, Kriminal itd.

Učinkovitejši sistem bi morda bil v tem, da bi take publikacije sploh prepovedali s posebnim zakonom o varstvu mladine, ali da bi vsaj pošteni prodajavci časopisja sklenili, da jih ne bi več prodajali. Toda v prvem primeru bi to morda pomenilo zoževanje tiskovne svobode — vsaj po mnenju nekaterih —, ker bi se dal zakon tolmačiti tudi strožje, kakor bi bil zamišljen, in prekršeno bi bilo načelo o splošni tiskovni svobodi. V drugem primeru pa bi poverili po večini neukim prodajavcem važno funkcijo cenzuriranja listov, kar bi hitro privedlo do ekscesov, saj bi se čutil potem vsak prodajavec upravičen, da izloči iz prodaje sploh vse, kar on smatra za pohujšljivo.

Zato je ta druga rešitev še posebno nemogoča. Tako najbrž res ne preostane drugo kakor za vsak primer posebej postavljati založnike in pisce za mladoletnike pohujšljivih publikacij pred sodišče in jim vsaj z ostrimi kaznimi vzeti veselje do take v resnici zločinske aktivnosti. Kvariti mladino je v resnici eden najhujših zločinov, to poudarja že sveto pismo.

Predvsem pa bi morali starši in vzgojitelji paziti, da tak tisk ne pride našim otrokom in odraščajoči mladini v roke. Mlade duše so zelo dovzetne za vse vplive, za dobre in slabe in seveda posebno za slabe, ki ne zahtevajo od mladine duševnih naporov in volje. Zato jih je treba obvarovati kolikor največ mogoče pred slabimi vplivi, ki bi lahko kot slana v eni sami uri zamorili plemenite kali v njihovih dušah. Posebno vi, slovenski starši, pazite, da se vaši otroci ne bodo okužili s takim tiskom, ki ne le da jih moralno kvari, ampak jih tudi odvraca od tega, da bi vzeli v roke dobro slovensko knjigo. S tem postanejo izgubljeni tudi za našo slovensko narodno skupnost in ne le za družbo poštenih ljudi.

Na srečo v slovenščini še nimamo takega skrajno pohujšljivega tiska za otroke. Naši listi so vsi, ne glede na literarno kvaliteto, vsaj moralno na precejšnji ravni in tudi naši »dimčki«. Zato pa omogočite mladini, da se bo navezala na slovenski tisk. Kupujte svojim otrokom rajši slovenske mladinske liste in knjige, saj jih ne manjka, celo bogata izbira jih je. In odločilno dejanje v obrambo moralne celovitosti in zdravja svojih otrok

(Nadaljevanje na 3. strani)

PRED UPRAVNIMI VOLITVAMI

Dne 27. in 28. novembra bodo volivci na Tržaškem ponovno poklicani k volilnim žaram. Volivci iz tržaške občine, ki je zdaleč največja in najvažnejša občina v tržaški pokrajini, bodo prejeli dve glasovnici, kajti izvoliti bodo morali novi mestni ter novi pokrajinski svet. Volivci ostalih petih občin na Tržaškem pa bodo volili le za novo predstavništvo v pokrajinskem svetu. Kot znano, je bil zadnji pokrajinski svet izvoljen novembra 1962, a je bil razpuščen pred potekom mandata, ker njegov upravni odbor ni imel takšne večine, ki bi mu omogočila redno poslovanje. Tržaškemu mestnemu svetu pa je letos potekel redni štiriletni mandat in ga je zato treba obnoviti.

Pri vseh strankah so zato že v polnem teku žive priprave na bližnjo preizkušnjo, ki bo, kot je naravno, zlasti težavna za tiste skupine, ki so doslej nosile vso težo politično-upravne odgovornosti. Pred novi tržaški občinski svet in zlasti pred novi občinski odbor se postavlja vrsta važnih vprašanj, ki čakajo na rešitev. Omeniti je treba predvsem občinski proračun, ki izkazuje naravnost strahoten primanjkljaj, kar omejuje in hromi katerokoli novo pobudo. Zelo pereče je nadalje vprašanje preskrbe z vodo, kar meščani in tudi prebivalci kraških vasi boleče občutijo zlasti v poletnih mesecih. Vedno aktualno je nadalje vprašanje mestne prevozne službe in vseh drugih številnih uslug, za katere je dolžna skrbeti občina. Velike pomanjkljivosti obstajajo tudi na področju šolstva, socialnega in zdravstvenega skrbstva, da ne omenjamo javnih del, ki so zlasti zaradi pospešene urbanizacije vedno nezadostna. Zaradi kroničnega primanjkljaja občinskega proračuna ne more tržaška občina sproti reševati niti problemov, ki sodijo v redno upravo, kaj šele da bi se mogla lotiti kake važnejše in širše pobude, ki bi lahko učinkovito vplivala na bodoči razvoj mesta in ga tudi usmerjala.

Cprav drži, da je za takšno stanje v prvi vrsti kriv strahoten občinski primanjkljaj (ki je — vsaj delno — odvisen od zastarele finančne zakonodaje), je vendar tudi res, da bi položaj ne bil dosegel tako boleče stopnje, če bi take odgovorne politične skupine pravočasno določile takšne instrumente, kot ustrezajo starim in novim zahtevam ter potrebam. Pri vseh tržaških vladajočih strankah, zlasti pa pri Kršč. demokraciji, je opaziti pomanjkanje stvarnega, jasnega upravno-političnega in finančnega programa, ki bi bil sposoben postopno reševati tudi najbolj akutne probleme tržaške občine. Večina dosedanjih ukrepov je sprejetih iz dneva v dan, pomeni nekakšno mašenje lukenj, kar se na daljši rok

izkaže kot najslabše gospodarstvo, ker je najdražje.

Dolgi vrsti nerešenih vprašanj je treba še dodati pereči problem ladjedelniške industrije, ki je postal zelo aktualen prav pred volitvami, zaradi česar se je celotna slika položaja Trsta še poslabšala. Novi občinski in pokrajinski predstavniki bodo zato morali sprejeti od svojih predhodnikov prav nič razveseljivo dediščino.

Kot slovenske volivce na Tržaškem nas zanimajo poleg teh, rekli bi človeških vprašanj tudi specifično naši problemi. Vprašati se je treba, kako je bilo z reševanjem in urejevanjem teh vprašanj v okviru pristojnosti tržaške občinske uprave in tudi pokrajinske uprave, vsaj v tistih nekaj mesecih, ko je kolikor toliko redno poslovala. Ni tu mesta za natančno bilanco uspehov ali neuspehov na tem področju, vendar mislimo, da se ne motimo, če trdimo, da se je položaj kljub morda še negativni bilanci, zlasti v zadnjih letih izboljšal. Hočemo reči, da so dozoreli pogoji, ki dovoljujejo Slovincem, da začno resen in temeljit dialog s predstavniki večinskega naroda. Če so takšni pogoji dozoreli, je treba objektivno priznati, da imajo precejšnjo zaslugo tudi demokratični Slovenci, ki so prav ob tržaških občinskih volitvah leta 1962 ustanovili Skupno slovensko listo in s tem prvič po vojni sporazumno določili organizacijsko obliko svojega nastopanja v odnosih do večinskega naroda. To je bil po našem mnenju izredno važen dogodek, ki je omogočil, da smo se demokratični Slovenci v vseh naslednjih volilnih preizkušnjah častno izkazali in poslali svoje predstavnike v vse organe krajevnih uprav in tudi v deželno zbornico. Nova oblika političnega udejstvovanja je med drugim omogočila sklenitev sporazuma s strankami leve sredine (januarja 1965), ki gotovo sodi med pomembne dogodke v politični zgodovini tržaških Slovencev.

Predstavniki Slovenske skupnosti ni, kot znano, neposredno sodeloval pri vodstvu tržaške občine in niti ni redno »od zunaj« podpiral vladajoče večine. Dejstvo pa je, da je zaradi novega političnega kurza marsikaj dosegel v korist vsega slovenskega prebivalstva občine. Na vsak način je več dosegel, kot bi ustrezalo teži politične skupine, ki jo je predstavljal v občinskem svetu.

Iz vsega, kar smo pravkar navedli, bi po našem moralno izhajati dvoje: da je dosedanja oblika političnega udejstvovanja in volilnega nastopanja demokratičnih Slovencev zunaj diskusije in da mora na bližnjih volitvah gotovo nastopiti lista Slovenske skupnosti. Če bi se namreč to ne zgodilo,

(Nadaljevanje na 2. strani)

RADIO TRST A

• NEDELJA, 2. oktobra, ob: 8.30 Kmetijska oddaja; 9.00 Prenos sv. maše iz župne cerkve v Rojanu; 10.15 Poslušali boste... Od nedelje do nedelje na našem valu, 11.15 Oddaja za najmlajše: »Petnajstletni kapitan«. Napisal Jules Verne, prevod Janeza Gradišnika, za radio dramatisiral Jožko Lukeš. Prvi del; 12.00 Nabožna glasba; 12.15 Vera in naš čas; 13.00 Kdo, kdaj, zakaj... Odmevi tedna v naši deželi; 15.30 Ivan Pregel: »Tolmenci« (8) »Nad Gorico«, v priredbi Martina Jevnikarja. Igra RO., režira Jože Peterlin; 17.15 Obisk v diskoteki; 18.00 Koncert v miniaturi; 18.30 Glasba za dobro voljo; 19.15 Nedeljski vestnik. Urednik: Ernest Zupančič; 19.30 Napevi iz vseh dežel; 20.30 Iz slovenske folklore - Rado Bednarik: »Pratika za prvo polovico oktobra«; 21.00 Kromatična fantazija; 22.00 Nedelja v športu; 22.10 Sto let komorne glasbe v Furlaniji; 22.30 Tržaške popevke; 22.45 Antologija jazza.

• PONEDELJEK, 3. oktobra, ob: 12.15 Počitniška srečanja, pripravil Saša Martelanc; 13.30 Priljubljene melodije; 18.00 Ne vse, toda o vsem; 18.30 Koncerti za klavir in orkester; 19.15 Poglavlja iz zgodovine slovenske književnosti - Vinko Beličič: »Doba moderne v Evropi in na Slovenskem«; 19.30 Zaploskajmo jim; 20.35 Italijanski pentagram; 21.00 Sodobne novele - Guido Sambo: »Okno polno sonca«. Prevod: Lelja Rehar; 21.30 V plesnem ritmu; 22.30 Slovenske skladbe za violino in klavir. Uvodne besede Roka Klopčiča.

• TOREK, 4. oktobra, ob: 12.00 Iz slovenske folklore - Rado Bednarik: »Pratika za prvo polovico oktobra«; 13.30 Glasba po željah; 17.20 Glasba za vaš tranzistor; 18.30 Iz niza javnih koncertov Radia Trst v sezoni 1965-66; 18.55 Za vedro razpoloženje; 19.15 Plošče za vas, quiz oddaja, pripravila Danilo Lovrečič; 20.35 Franco Alfano: »Legenda o Sakuntali«, opera v treh dejanjih; 22.45 Črni cvet, jazzovska revija.

• SREDA, 5. oktobra, ob: 12.15 Pomenek s poslušavkami; 13.30 Glasba iz filmov in revij; 18.00 Ne vse, toda o vsem; 18.30 Luigi Boccherini: Kvintet v e duru, op. 18 št. 6; 19.15 Sodobne bolezni; 19.30 Zbor »Antonio Illersberg« iz Trsta, vodi Lucio Gagliardi; 20.30 Simfonini koncert. V odmoru (približno ob 21.20) Obletnica meseca - Slavko Andree: »Velike bitke leta 1916«; 22.45 Sentimentalne pesmi.

• ČETRTEK, 6. oktobra, ob: 12.15 Znanost in tehnika; 13.30 Glasba po željah; 17.20 Glasba za vaš transistor; 18.30 Italijanski skladatelji; 19.00 Pisani balončki, radijski tednik za najmlajše. Pripravila Krasulja Simoniti; 19.30 Plošče, ki so mladim všeč; 20.35 »Miklova Zala«. Igra v treh dejanjih, po povesti Jakoba Sketa, napisal Jaka Spicar. Igra RO., režira Jože Peterlin; 22.40 Slovenski solisti. Sopranistka Ondina Otta, pri klavirju Livia D'Andrea Romanelli; 23.00 Glasba za lahko noč.

• PETEK, 7. oktobra, ob: 12.15 Med tržnimi stojnicami, pripravil Tone Penko; 13.30 Glasbeno potovanje okoli sveta; 17.20 Zabavali vas bodo orkester Artura Mantovanija, pevka Gigliola Cinquetti in ansambel Frankia Yankovicha; 18.00 Ne vse, toda o vsem; 18.30 Nove plošče resne glasbe; 19.15 Milko Bambič: »Vatikanski muzeji kiparske umetnosti«; 20.35 Gospodarstvo in delo. Urednik: Egdij Vršaj; 21.00 Koncert operne glasbe; 22.00 Zvočna paleta; 22.45 Magija glasbil v jazzu.

• SOBOTA, 8. oktobra, ob: 12.15 Tržaške ulice in trgi; 13.30 Glasba po željah; 15.00 Glasbena oddaja za mladino, pripravila Dušan Jakomin; 16.00 Volan. Oddaja za avtomobiliste; 17.00 Folklorne pesmi; 17.20 Skala in ladja; 17.30 Razkuštrane pesmi; 18.30 Panorama jazz; 19.00 Pojeta: Mina in Frank Sinatra; 19.15 Družinski obzornik, ureja Ivan Theuerschuh »Začetek šolskega leta«; 19.30 Nastopi zabavnih ansamblov na Radiu Trst; 20.00 Sportna tribuna. Urednik: Bojan Pavletič; 20.35 Teden v Italiji; 20.45 Slovenski vokalni oktet; 21.00 »Primer Papaleo«, enodejanka, napisal Ennio Flaiano, prevedla Lelja Rehar. Igra RO., režira Stana Kopitar; 21.40 Vabilo na ples.

Prizadevanje za zблиžanje med ZDA in SZ

Ameriški predsednik Johnson je naslovil, v zvezi z zasedanjem glavnega zbora Združenih narodov v New Yorku, poslanico na sovjetsko ljudstvo, v kateri se je zavzel za zблиžanje med Združenimi državami in Sovjetsko zvezo. V poslanici je naglasil, da imata ljudstvi obeh držav mnogo več skupnega, kakor sta navadno pripravljene priznati, in da sta po naravi mnogo bolj prijatelja kot sovražnika. Predsednik priznava, da se znajdejo ameriški in sovjetski voditelji pogosto na nasprotnih pozicijah. Misli pa, da bodo lahko rešili oboji ta nasprotstva častno in na miren način. Zagotavlja tudi, da so Američani odločeni nadaljevati s svojimi poskusi za mir. Rusom razlaga tudi, zakaj je Amerika prisiljena intervenirati v Vietnamu.

Ta Johnsonov poziv je prinesla revija »Amerika«, ki jo izdaja ameriško veleposlanstvo v Moskvi v ruščini in je tudi na prodaj. Ko se je raznesel med Rusi glas, da vsebuje nova številka revije ta Johnsonov proglas, je bila revija takoj pokupljena. Ljudje so v vrstah čakali pred trgovinami s časopisi, da bi prišli do nje. Značilno je tudi, da so sovjetske oblasti dopustile prodajo revije z Johnsonovim pozivom sovjetskemu ljudstvu. To je vsekakor dober znak za ameriško-sovjetsko zблиžanje, ki prihaja do izraza tudi na raznih drugih področjih (zlasti na znanstvenem).

V tem zблиžanju je gotovo največje upanje človeštva, da ne bo prišlo do nove vojne. In trdno smo prepričani, da bo prevladala pamet in da svet ne bo doživel nesreče v obliki atomske vojne.

»MAFIJA CEMENTA« NA SICILIJI

Italijanska poslanska zbornica je pred kratkim soglasno odobrila predlog vlade, da se proglasi znamenita »Dolina templjev« pri Agrigentu za »cono narodnih interesov«, da bi obvarovali čudovite grške temple. Tudi to cono je že močno ogražala zloglasna sicilska gradbena špekulacija, imenovana »mafija cementa«.

O tej mafiji prihajajo na dan, po znani katastrofi v Agrigentu, ko je ostalo nad 7000 ljudi brez strehe, vedno nove podrobnosti. Vanjo je bil zapleten tudi župan z nekaterimi odborniki, ki so izdajali nezakonita gradbena dovoljenja za stanovanjske kasarne, ki so se nato sesule kot hišice iz kart. To je povzročilo doslej najhujši povojni korupcijski škandal na Siciliji.

TUJ KAPITAL

S prvim januarjem prihodnjega leta se bodo izvršile v jugoslovanskem gospodarstvu nekatere temeljne spremembe. Podpredsednik zveznega izvršnega sveta Boris Krajger je izjavil, da bodo smela z novim letom industrijska in trgovska podjetja svobodno najemati kapitale iz drugih držav za financiranje svoje dejavnosti.

Z novo valutno spremembo, ki bo tudi stopila v veljavo s 1. januarjem, bo dejansko začel sodelovati tuji kapital pri jugoslovanskih podjetjih.

Udeležba tujega kapitala je že naredila prve korake. Neka velika ameriška turistična organizacija je že dala kredite za zgradnjo dveh velikih hotelov, enega v Dalmaciji, drugega na črnogorski obali.

Boj za reforme v Jugoslaviji

Zadnji čas je bila v Jugoslaviji vrsta konferenc centralnih komitejev Zveze komunistov Jugoslavije v posamezni republikah in komitejev glavnih mest (Beograd, Zagreb itd.). Na njih je prišlo do obsežnih diskusij o dosedanjih metodah UDBe in o drugih splošnih pojavih v organizaciji ZKJ in v državi ter njenih posameznih republikah. Jugoslovanski tisk obširno poroča o teh diskusijah, ki so bile v resnici zelo zanimive, ker so pokazale današnje težnje večinske mase jugoslovanskih komunistov.

Večina govornikov je naglašala potrebo po reorganizaciji Zveze komunistov Jugoslavije, vendar pa so ostali največkrat precej megljeni o tem, kakšna naj bi bila ta reorganizacija. Zdi se, da bi radi, naj bi bile vse odločitve čim bolj demokratične, to se pravi, sprejete ne samo na vrhu. Mnogi govorniki so razkrinkavali početje določenih odgovornih ljudi v UDBi in slišati je bilo predloge, da naj se tudi Ranković, in razni njegovi pomagači v Srbiji izključijo iz ZKJ in kaznujejo. Kot kaže po teh izjavah, je bila UDBa v Srbiji in tudi drugod močno v službi velikosrbske miselnosti. To so na-

glasili tudi na posvetovanjih CK ZK Hrvaške in mestnega komiteja ZK v Zagrebu, obenem pa izrazili mnenje, da bo zatrtje te velikosrbske klike v UDBi pripomoglo tudi do uplaha drugih nacionalizmov, zlasti hrvaškega.

Pripadniki albanske manjšine v Makedoniji so se pa pritoževali nad nadzorstvom UDBe nad manjšino.

PRED UPRAVNIMI VOLITVAMI

(Nadaljevanje s 1. strani)

bi to pomenilo ogromno škodo ne samo za demokratične, temveč za vse Slovence v Italiji, ker bi z enim samim zamahom uničili sadove dolgoletnega težavnega in trdega dela ter najbrž usmerili bodoči razvoj na Slovencem škodljivo pot. Četudi so bile v zadnjem razdobju napravljene kake napake (toda kdo je nezmotljiv?), je ostala vendarle splošna politična linija kljub raznovrstnim težavam, zaprekam ter zavestnim ali nezavestnim nasprotovanjem ves čas premočrtna in neokrnjena, kar je omogočilo, da je imela uspešen politični učinek. Če hočemo zato pred 3 leti pričeto delo uspešno nadaljevati, je zlasti potrebno, da lista Slovenske skupnosti na bližnjih volitvah še poveča število svojih glasov in svojih predstavnikov v tržaškem občinskem in pokrajinskem svetu. Glavni cilj naše politike naj bo tokrat čimmočnejše in čim bolj kvalitetno slovensko predstavništvo v vseh organih, kjer se rešujejo in urejujejo splošni in zlasti naši problemi. D. L.

TEDENSKI KOLEDARČEK

2. oktobra, nedelja: Mirna, Teofil
3. oktobra, ponedeljek: Terezija, Rezika
4. oktobra, torek: Frančišek, Dejan
5. oktobra, sreda: Dunja, Placid
6. oktobra, četrtek: Vera, Dalibor
7. oktobra, petek: Marija, Justina
8. oktobra, sobota: Simeon, Brigita
9. oktobra, nedelja: Abraham, Svarun

ŠKOTI HOČEJO NEODVISNOST

Škotska nacionalna stranka je naznanila te dni svoj program za škotsko neodvisnost. V primeru, da bo pri volitvah zmagala, bo odcepila Škotsko od Anglije. S tem programom bo šla stranka na splošne volitve za 71 škotskih sedežev v britanskem parlamentu.

Škotski nacionalisti so tudi izjavili, da bodo v primeru, če se jim posreči doseči vsaj 36 sedežev, zahtevali kot večinska škotska stranka od britanskega parlamenta, da proglasi neodvisnost Škotske. V primeru, da bi bilo to odklonjeno, bi ustanovili začasno škotsko vlado, ki pa bi še ostala zvesta britanski kroni.

Njihov program obsega: proglasitev neodvisnosti Škotske in ustanovitev škotskega parlamenta; ustanovitev takega obrambnega sistema, ki bi bil sposoben odbiti vsakršen vpad v deželo, a odklonitev atomskega orožja; napredna socialna zakonodaja in napreden šolski sistem. Te svoje glavne zahteve je objavila stranka v posebni publikaciji. Stranka bo šla na volitve s kandidati za vseh 71 sedežev v britanskem parlamentu.

Škotska narodna zavest, ki je v preteklosti pod pritiskom centralističnih angleških vlad že skoraj izginila, kakor škotski jezik, saj ga govori le še nekaj stotisoč Škotov, je v zadnjih desetletjih spet močno zrastle. Ponosni Škotje hodijo zdaj celo v tujino v svojih značilnih nošah — kiltilih in prav to poletje smo lahko tudi v Trstu videli skupine škotskih študentov v »krilih«, kakor da so pravkar prišli s škotskih planin, iz nekdanjih bojev za svobodo in neodvisnost škotskega naroda proti na-

silnim angleškim kraljem in predsednikom vlad.

—•—

VAŽNA FUNKCIJA SLOVENSKEGA DUHOVNIKA

Papež Pavel VI. je imenoval za novega stalnega opazovavca Vatikana pri Vzgojni, znanstveni in kulturni organizaciji Združenih narodov — UNESCO — slovenskega duhovnika monsinjora Jožefa Žabkarja, ki je doslej služboval pri državnem tajništvu v Vatikanu.

Mons. Žabkar bo nasledil kot stalni vatikanski opazovavec pri UNESCOu monsinjora Giovannija Benellija. Mons. Žabkar se je rodil v Ljubljani leta 1914 in bil posvečen za mašnika leta 1939. Od leta 1941 do 1943 je služboval v župniji Sv. Ignacija v Gorici.

POHUJŠEVAVCI PRED SODIŠČEM

(Nadaljevanje s 1. strani)

— za vse njihovo življenje — boste storili, če jih boste brez pomišljanja vpisali v slovensko šolo. Tako jim boste odprli svet slovenske kulture in njenih kvalitet in jih pomagali obvarovati pred slabimi vplivi, kajti slovenska šola je, samo dopolnilo slovenskega doma, tesno povezana z njim. Z vpisom v tujo šolo pa bo prišel vaš otrok v tuje okolje, pod vplive tujih ljudi, ki jih ne poznate, in prej ali slej, a gotovo, boste izgubili nadzorstvo nad tem, kaj vliva nanj, in s tem tudi svoj lastni vpliv na njegovo vzgojo. Odtujil se bo svojemu narodu, a odtujil se bo tudi vam. O tem si nikar ne delajte iluzij. Na stara leta boste duševno in morda tudi telesno osamljeni ob lastnih odraslih otrocih, ki bodo gledali na vas kot na — tužce, a v resnici boste tega vi sami krivi, ker ste ga vi sami pahnili v tuje okolje.

Neprevidni strefi

Na Južnem Tirolskem še vedno pokajo strelji in padajo žrtve. Iz politične preračunosti, po nedolžnem, pa tudi zaradi neprevidnosti. Prejšnji teden je bil ubit po neprevidnosti mladi alpinec Eugenio Trinelli, ko se je tovarišu sprožila puška.

V soboto so pa strelji zaradi prevelike gorečnosti ubili 18 letnega domačina Petra Wielanda iz občine Olang v bocenski pokrajini. Fant, iz ugledne in številne kmečke družine, se je po večerji namenil z doma v bližnjo gostilno, kjer so imeli godbene vaje. Šel je po bližnjici preko odprtega travnika proti cesti. Dvesto korakov

od gostišča mu je prišla naproti patrola treh alpincev. Podčastnik je zavpil običajni »stoj«. Fant se je pa v bližini nekega grma vrgel na tla. Vojaki so ta gib vzeli za sumljiv in že je zažvižgala krogla, ki je mladeniču predrta lobanjo. Nesrečnež je obstal na tleh eno uro, dokler ga ni odpeljal krajevni orožniški poveljnik s svojim avtom v bolnišnico v Brunecku. Čez pol ure je pa bil mladenič že mrtev.

Na nepojasnjen lahkomišeln način povzročena smrt nedolžnega mladeniča je razburila južne Tirolce. Južnotirolska ljudska stranka zahteva pojasnila.

10 Pokristjanjenje Slovencev N. H.

Najprej je treba vsekakor ugotoviti, kje vse je naše narodno ime razširjeno. Kot smo že omenili, označujejo tako Slovenci kot Slovaki svojo deželo za Slovensko, četudi je pri nas Slovincih zdaj bolj v rabi za našo domovino ime Slovenija. Vendar izraz Slovensko ni izumrl in se pogosto uporablja v obliki »na Slovenskem«. To in pa velika jezikovna sorodnost pač jasno dokazujeta, da so bili Slovenci in Slovaki nekoč isto ljudstvo, ki se je pozneje razcepilo in nato tudi izgubilo teritorialno zvezo med seboj.

Pa tudi ime Slavonija je brez vsakega dvoma nastalo iz imena Slovensko ali Slovenija, in to po imenu tamkajšnjega prebivavstva, ki se je prvotno imenovalo — kot poročajo zgodovinski viri — Slovinje, kar je seveda isto kot Slovenje, torej Slovenci. Današnja oblika Slavonija je posledica latinske pisave Sclavonia. Ta tretja »Slovenija«, med doljno Dravo in Gvozdom, se je razvijala samostojno od naselitve do začetka 10. stoletja, ko je bila pridružena Dalmatinski Hrvaški. Od tedaj je ostala v sklopu Hrvaške. Ime Posavska Hrvaška so ji dali šele moderni hrvaški zgodovinarji. Da pa je bilo njeno prebivavstvo v začetku tesneje povezano s Slovenci kot s Hrvati, dokazuje dejstvo, da so se njenemu vladarju Ljudevitu Posavskemu pridružili v uporu in vojni proti Frankom v prvi četrtini 9. stoletja Slovenci, ne pa Hrvati v Dalmatinski Hrvaški. Njihov knez Borna se je tudi skupaj s Franki bojeval proti Ljudevitu in ga je ta premagal; končno je eden izmed dalmatinsko-hrvaških velikašev Ljudevita ce-

lo zahrbtno umoril, najbrž po frankovskem naročilu, kot sumijo zgodovinarji.

— Slovenija, Slovaška in Slavonija so edine dežele v vsem slovansko govorečem svetu, ki odražajo v svojih imenih narodno ime Slovinci. Ker pa je treba smatrati za dokazano, da so prišli tako Slovenci kot vsaj del prebivalstva Slavonije iz slovaške smeri, moramo torej od tam naprej iskati sled za našim narodnim imenom in za selitvijo našega naroda. Te sledi nam tudi ni treba dolgo iskati. Najdemo jo že takoj v bližini Slovaške, v imenu dežele Šlezije. Nemško ime Schlesien, po katerem je nastalo tudi sedanje slovensko ime Šlezija, se je gotovo razvilo iz prvotno slovanskega imena. To ime pa se po logičnem sklepanju in po zakonitostih etimologije ni moglo glasiti drugače kot — Slovensko.

Ko so pred mnogimi stoletji Nemci prevladali v tej deželi, so ji seveda ponemčili ime. Najbrž pa so že prej imeli svoje ime zanjo. Iz imena Slovensko je nastalo v njihovih ustih skrajšano Slensko (v skladu z zakonitostjo nemške izgovorjave, ki je pri prevzemanju tujih imen rada izpuščala zloge, ki so se zdeli za lahko izgovorjavo predolgi, in v primeru Šlezije tembolj, ker Nemci morda niso več razumeli smisla imena Slovensko). Možno pa je tudi, da je ime Slovensko za Šlezijo že v izgovorjavi slovanskega, poljskega ali prvotnega slovanskega prebivavstva izgubilo tisti n, saj se je že pred časom izgubil v izrazu Slovenji tudi v naradni slovenščini severnovzhodne Slovenije. Tako leži npr. ob Dravi blizu Ptujja, v smeri

proti Mariboru, vas, ki nosi ime Slovenja vas, kar pa je le uradno popačeno ime vasi. V resnici ji pravijo vaščani sami in v drugih vaseh naokrog samo Slověja ves. Tako je bilo verjetno tudi v Šleziji. Iz Slovensko je nastalo Slovesko, iz tega Šlesko, Nemci pa so dali temu nemško obliko Slesien. Končno se je spremenil začetni S v nemških ustih v Sch, torej Schlesien, enako kot se je v modernem času spremenil pri Nemcih S v Sch v tuji besedi Sport vsaj v izgovorjavi, če že ne pravopisno.

S tem pa je tudi že v obratnem smislu označena smer, v kateri so se selili Slovenci: Šlezija - Moravsko in Slovaško - Vzhodne Alpe. Del slovenskega ljudstva, ki si je iskalo novo zemljo, pa je zavil iz Slovaške verjetno na desni strani Donave navzdol in se naselil na južnem robu panonske nižine, južno od Drave, do katere severnega brega so verjetno segale obrske naselbine in njihovi stepski pašniki. Tam je potem tisti del Slovencev nad tristo let živel neodvisno življenje, dokler se ni — kot rečeno — priključil Dalmatinski Hrvaški.

Skozi Šlezijo pa teče velika reka Odra in ni si težko predstavljati, da se je držal naselitveni val Slovencev pri iskanju nove domovine toka te reke v smeri proti jugu, ki ga je pripeljala naravnost na Moravsko-Slovaško, ko je prešel nekaj sorazmerno lahkih gorskih prelazov. Ne vemo, kdaj so se množice Slovencev odpravile na to selitev, gotovo pa je, da se je pohod začel še prej in še neke bolj severno. Izhodišče pohoda je moralo biti v Mecklenburgu.

Mecklenburg z Brandeburgom je bil še (Nadaljevanje na 8. strani)

Tržaškega

O ladjedelnih še nobene odločitve

V sredo se je v Rimu sestal medministrski odbor za gospodarsko programiranje (CIPE) in začel proučevati poročilo o ladjedelniški industriji, ki ga je sestavila posebna komisija, kateri je predsedoval senator Caron. Gre za vprašanje, ki zelo od blizu zadeva naše mesto in ki že več mesecev razburja tržaško javnost. Mnogi so pričakovali, da bo medministrski odbor že na tej seji sprejel dokončen sklep o bodočem razvoju ladjedelniške industrije in zlasti določil, ali bo sedež ravnateljstva novega enotnega ladjedelniškega podjetja v Trstu ali v Genovi.

Po načrtu IRI-ja, od katerega je takorekoč odvisna vsa ladjedelniška industrija, bi se moralo ustanoviti eno samo veliko podjetje s tremi obrati, in sicer v Tržiču, Castellamare in Neaplju. Vse druge ladjedelnice, med njimi Sv. Marko v Trstu, bi bile ukinjene. Medtem ko je bilo po prvotnem načrtu IRI-ja že določeno, da bo v Genovi sedež ravnateljstva novega enotnega podjetja, je IRI na odločno zahtevo tržaških predstavnikov leve sredine toliko spremenil svoj načrt, da je predvidel, naj bo v Trstu sedež ravnateljstva, medtem ko bi v Genovi ostal le osrednji urad za strojno in jedrsko tehniko.

Genova se pa tudi temu popravljenemu načrtu IRI-ja odločno upira in vse kaže, da so bila njena prizadevanja doslej uspešna, ker je medministrski odbor dokončni sklep odložil na poznejši čas.

Tržaške stranke leve sredine so, kot znano, uradno izjavile, da se ne bodo udeležile bližnjih upravnih volitev, če bo sprejet prvotni načrt IRI-ja. Zvedeli smo tudi, da bo v tem primeru odstopilo tudi tržaško vodstvo Kršč. demokracije in da se bosta odrekla svojemu mandatu tudi oba tržaška poslanca KD. Zaradi vsega tega se zdi, da je osrednje strankino vodstvo zelo zaskrbljeno in je baje sklenilo podpreti tržaške zahteve. Večje težave ima baje osrednje vodstvo socialistične stranke. To se ne mara zameriti socialistom iz Genove, ker je tamkajšnja federacija ena najmočnejših v državi.

Umrli je Ivan Grbec

V starosti 77 let je umrl v soboto zvečer v Škednju slovenski glasbenik Ivan Grbec. Pokopali so ga v ponedeljek popoldne.

Med obema svetovnima vojnama je Grbec ustvarjal najprej doma, nato pa se je umaknil pred fašizmom v begunstvo v Jugoslavijo. Tam je v Zagrebu nadaljeval svoje glasbene študije in začel izdajati skupaj s svojim prijateljem Kumarjem mladinsko glasbeno zbirko »Grlica«.

Tista leta je objavil med drugim svoje »Belokranjske šaljivke« in klavirsko »Sonatino« v štirih stavkih. Se bolj plodovit je postal po vrnitvi iz Zagreba. Zlagal je skladbe za otroške in mladinske zборе in zbirke samospelov na besedila raznih pesnikov. Tako je delal tudi po drugi svetovni vojni. Med drugim je sestavil pesmarico za osnovne in nižje srednje šole. Vodil je tudi otroški pevski zbor v Škednju.

Zanimivo je tudi stališče komunistov. Iz uradne izjave njihovega osrednjega vodstva izhaja, da je po mnenju komunistov treba za Trst sprejeti te sklepe: ohraniti in modernizirati sedanjo industrijo z državno udeležbo, predvsem ladjedelnico Sv. Marka, okrepiti škedenjsko železarno, določiti novo pravno ureditev pristaniške ustanove, zboljšati pristaniške naprave, ustanoviti prosto cono in zboljšati prometne zveze. Kot vidimo, ni tu besede o vprašanju ravnateljstva novega ladjedelniškega podjetja, najbrž zato, da bi ne bilo zamere pri komunistih iz Genove.

Vprašanje ladjedelniške industrije bo zato gotovo vsaj še nekaj časa hudo razburjalo duhove tako pri nas kot v Genovi.

VAŽNA INTERPELACIJA dr. J. ŠKERKA

V zvezi s pisanjem mladinskega dvomesečnika »Esploriamo« je deželni svetovalec Slov. skupnosti dr. Jože Škerk naslovil na predsednika deželne vlade naslednjo interpelacijo:

»Deželni svet je na seji dne 16. marca 1966 odobril s precejšnjo večino glasov načrt državnega zakona, ki zadeva kazenske ukrepe za zaščito narodnih in jezikovnih manjšin.

Ta zakonski načrt, ki je naletel na splošno pozitivno odobravanje prebivalstva naše dežele, je bil pozneje poslan vladi, da bi ga predložila zbornicami parlamenta.

Med raznimi primeri nacionalistične nestrpnosti in nacionalističnega hujskanja si dovoljujem posebej opozoriti na pisanje mladinskega dvomesečnika »Esploriamo«, ki ga izdaja družba »La scuola« v Brescii. Ta list je v svoji številki 1. septembra 1966 priobčil na straneh 26 in 27 članek z naslovom »Trieste - tram n. 6«, v katerem uporablja, ko govori o Slovencih, izraz »sciavi«, a v zvezi s tržaško kraško planoto »sciaveria«. Ta izraz je uporabljen tudi v zemljepisni skici.

Ne glede na ugotovitev, da ta list, ki je namenjen mladini ter ga širijo po šolah, škoduje njeni kulturi in njeni državljski vzgoji, ne moremo mimo hude žalitve in sramotitve Slovencev s takim pisanjem.

Po tej ugotovitvi vprašujem g. predsednika deželnega odbora, da bi me seznanil s sedanjo fazo obravnavanja omenjenega državnega zakonskega načrta ter s posegi, ki jih je deželni odbor že opravil, in s tistimi, ki jih namerava opraviti za čimprejšnjo odobritev zakona, da bi tako ustregel humanemu in zakonitemu pričakovanju tolikšnega dela prebivalstva dežele.«

PRIDNA UČENKA

Danes teden se je zaključilo v Miljah zborovanje za umetnostni pouk v osnovnih in srednjih šolah. Združeno je bilo tudi z veliko tekmovalno razstavo risarskih in drugih umetnostnih izdelkov šolarjev in dijakov, razdeljeno v tri oddelke.

V oddelku C je dosegla tretje mesto tudi učenka Mučič Ada, s slovenske srednje šole v Gorici. Učila se je risanja in ročnih izdelkov pod vodstvom prof. Vide Frankove. Obema izražamo čestitke za lep uspeh.

OBCNI ZBOR SLOVENSKE SKUPNOSTI

Predsedstvo občnega zbora »Slovenske skupnosti« sklicuje 11. redni občni zbor za nedeljo, 2. 10. 1966. Zasedanje se bo vršilo na sedežu v Trstu, v ul. Machiavelli 22/II., in sicer s prvim sklicanjem ob 9.00 in z drugim ob 9.30, ko se bo občni zbor vršil ob vsaki udeležbi. Če dnevnega reda ne bi izčrpali dopoldne, se bo zasedanje nadaljevalo popoldne ob 15.00.

Dnevni red:

1. Odprije;
2. politično poročilo sveta in poročilo nadzornega odbora;
3. diskusija;
4. razrešnica;
5. volitve: predsedstva občnega zbora, sveta in nadzornega odbora;
6. bližnje upravne volitve in določitev kandidatnih list.

Predsedstvo O. Z.

OBVESTILO ODBORA ZA POMOČ RAZLAŠČENCEM

Odbor za pomoč razlaščencem sporoča, da mra družba SIOT plačati vso škodo, ki je bila povzročena pri kopanju jarka ali polaganju naftovodne cevi, tudi tiste zunaj 25-metrskega pasu, kakor je bilo prvotno določeno.

Zato poziva odbor vse prizadete, naj se zglasijo na njegovem sedežu v ul. Machiavelli 22/II. za potrebna navodila in pojasnila. S seboj naj prinesejo katastrsko številko zemljišč in popis škode. Uradne ure: vsak dan od 11. do 13.

ZACETEK ŠOLSKEGA LETA

Ravnateljstvo srednje šole s slovenskim učnim jezikom v Trstu, ul. Caravaggio 4, obvešča vse dijake, da bo začetna šolska maša v soboto, 1. oktobra, v cerkvi pri Sv. Ivanu ob 8.30.

ŠOLSKO OBVESTILO

Začetna šolska maša za dijake učiteljska bo 1. oktobra 1966 ob 8.30 v cerkvi pri Sv. Ivanu.

Beneška Slovenija

Tavorjana:

V NESREČI SKUPAJ

V Prestintu, zaselku tavorjanske občine, se je pripetila zakonski dvojici Dinoni nesreča, ki je celó v nezgodi združila moža in ženo v isti bolnišnici. 57-letni gospodar Jože Dinoni je spravljal seno na oddaljenem travniku. Nenadoma ga je popadla slabost in se je nezavesten zgrudil na tla. Brž so ga odpeljali v čedaško bolnišnico, kjer so mu ugotovili resno nevarnost.

Ko je žena Alojzija zvedela za možovo nesrečo in da je že v bolnišnici, se je takoj odpeljala z motornim kolesom proti Čedadu. Spotoma je ženski pretekel cesto neki deček in je povzročil, da je žena z vso silo treščila na tla. Zlomila si je nekaj reber in je dobila možganski pretres. Odpeljali so tudi njo v čedaško bolnišnico, kjer sta se srečala z možem, a oba v žalostnem stanju, čeprav tudi v nesreči skupaj.

Rajbelj:

NESRECA

Prejšnji teden se je zopet pripetila v rudniku nesreča, ki bi kmalu terjala smrtno žrtev. Rudar Bruno Grusovin, star 36 let, je v soboto popoldne delal v globini 200 metrov. S pnevmatičnim vrtalom je kopal rudne plasti. Med delom se je zrušil del stropa v rovu in velika skala je zrušila

HOLANDSKI GOSTJE

V nedeljo so se poslovili od Gorice gostje iz holandskega mesta Venlo. Mesta Gorica, Venlo in Celovec so sklenila pobratimsko zvezo. Goriški odposlanci so Venlo že obiskali v začetku leta. Prejšnji teden je pa prišlo 190 gostov iz Holandske, s svojim pevskim zborom »Venlona«. Bili so pristrčno sprejeti. Obiskali so razne zanimive točke goriške okolice. Njih zbor je priredil v veliki telovadni dvorani tudi dobro uspeli koncert.

V soboto zvečer je nastopil gostom na čast goriški pevski zbor »Seghizzi« ter folklorni skupini iz Gorice in Caprive s furlanskimi plesi. Nastopali so na odprtem odru na Battistijevem trgu. Nastopajoči niso mogli doseči uspeha, ker so se pokvarili zvočniki ter je manjkalo še to in ono, kar je moral priznati v šaljivo kritičnem tonu tudi napovedovavec sam. Pri organizaciji večernega nastopa ni bilo nekaj v redu. Tudi občinstvo ni bilo dovolj številno za tako mednarodno pobratimsko prireditev na prostem.

Morda bi tudi bilo že enkrat umestno, da bi prireditelji takih mednarodnih srečanj bratstva povabili k sodelovanju tudi slovenske someščane in organizacije in bi gostom pokazali objektivno sliko bratskega mesta.

MATURE

Usposobljenostni izpiti na slovenskem učiteljskem v Trstu so se končali. Kot je znano, morajo že več let polagati zrelostne izpite na tržaških slovenskih šolah tudi absolventi slovenskih višjih srednjih šol iz Gorice.

V torek so bili objavljeni izidi učiteljskih izpitov. Iz Gorice so polagale izpite v jesenskem roku štiri dijakinje. Vse štiri so z uspehom končale, in sicer Leban Vera, Lasič Marinka, Mikluš Ksenija in Pavlin

- Hanalsha dolina

rudarja na tla ter ga je skoraj zmečkala. K sreči so tovariši hitro priskočili na pomoč in ga potegnili izpod groblje. Brž so ponesrečenca odpeljali v videmsko bolnišnico, kjer so mu zdravniki ugotovili zlom hrbtenice in več drugih poškodb. Če bo šlo po sreči, bo rudar ozdravel v petih mesecih.

Nesreča je izzvala med rudarji veliko negotovanje, ker menijo, da so varnostne naprave v rudniku še vedno nezadostne.

Dreka:

STARA KORENINA

V zaselku Pačuh, ki spada pod občino Dreka, so se sosedje zbrali k redkemu slavu sovaščana Jožeta Tomazetiča. Mož je obhajal pred dnevi svoj 88. rojstni dan in je najstarejši občan v Dreki. Zato so ga počastile tudi občinske oblasti.

Poleg prvenstva v starosti ima Tomazetič še druga. Ze pred pol stoletjem je odprl v vasi prvo trgovino in gostilno, katerih v naši vasi prej ni bilo. Prvi je tudi začel prevažati les za kurjavo iz Dreke v Čedad in celo v Videm. Delal je pridno vse življenje in mu je po njegovem prav stalna delavnost pripomogla do visoke starosti.

Občinskemu starosti voščijo vsi vaščani in znanci, da bi svojim devetim križem pridal še kakšno leto.

Nataša. Novim učiteljicam, katerim se pa danes odpirajo tudi druge poti v življenje, izražamo iskrene čestitke.

Izidi na klasičnem in znanstvenem liceju ter na trgovski akademiji bodo znani šele ob koncu tedna.

VINKU VODOPIVCU V SPOMIN

Odbor za postavitev spominske plošče našemu priljubljenemu skladatelju Vinku Vodopivcu je določil nedeljo 9. oktobra kot dan odkritja. Slovesnost je napovedana za 14. uro pred cerkvijo v Kromberku, kjer je Vinko Vodopivec preživel večino let svojega življenja in kjer je ustvaril svoja najboljša dela.

Poleg spominskih govorov bomo poslušali petje raznih zborov, ki bodo izvajali večinoma Vodopivčeve skladbe. Goriški oktet bo zapel že skoraj ponarodele Vodopivčeve »Zabe«. Iz grl vseh združenih zborov pa bo zadonela mogočna »Pobratimija«.

Pripravljalni odbor vabi vse prijatelje naše pesmi, zlasti Goričane, da prihitijo v nedeljo v prijazni Kromberk in počastijo spomin našega priljubljenega pevskega slavčka.

PEVSKI KONCERT

V nedeljo popoldne smo Goričani prišli zopet do dveurnega glasbenega užitka. Kakor je bilo napovedano, je nastopil v Katoliškem domu akademski pevski zbor »Tone Tomšič« iz Ljubljane.

Mešani zbor pod vodstvom dirigenta Marka Munika je stopil na oder mirno, skoraj preskromno in v dvorani je zadonela uvodna pozdravna pesem, ki je brž povezala poslušavce s pevci.

Napovedovalec je s kaj prijetnim glasom predstavil zbor, ki je naslednik Akademskega pevskega zbora, katerega je ustanovil in vodil France Marolt. Zbor, ki združuje 80 pevk in pevcev, ljubljanskih vseučilišnikov, obhaja letos svojo 20-letnico. V tej dobi je imel 600 nastopov. Odnesele je več mednarodnih priznanj. V Gorici je nastopil dvakrat na mednarodnem tekmovanju Seghizzi. Odlikovan je bil s prvo nagrado.

V nedeljo je nastopil s celovečernim programom. V prvem delu bolj s klasičnimi motivi. Zbor je pokazal vso svežino glasov in visoko raven vseh pevcev. Le nekateri glasovi so preveč izstopali. Klasične pesmi še niso ogrele občinstva, toda od pesmi do pesmi se je dvorana vedno bolj uglašala v umetniški užitek. Posebno pri mrmrajoči Bersavi »Mesečini«, ki se je prelivala kot japonska tkanina. Še bolj pa pri Pahorjevem »Očenašu hlapca Jerneja«, podanem z vso dramatično učinkovitostjo.

Drugi del je bil odmerjen narodnim in folklornim skladbam. Ugajala je zlasti Tomčeva Balada o mlinarju. Ob koncu poslušavci kar niso mogli prenehati s ploskanjem. Zbor je moral dodati še nekaj narodnih pesmi. Nato je zborov predstavnik izrekel zahvalo za pristrčni sprejem in je dodal, da se nahaja v dvorani edini na Primorskem še živeči član prvega akademskega društva, gabrijski župnik Žerjal, ki je stopil na oder ter je v domači in šaljivi pozdravni besedi vzpodbujal svoje »potomce« k še večjim uspehom. Za konec se je

Iz Goriške

pevcem zahvalil zastopnik zveze katoliške prosvete Marjan Trpin; Anka Komjančeva je izročila pevovodji lep šopek cvetic v imenu Zveze, akademičarka Češčut pa v imenu goriških visokošolcev. Za zameno je zbor navrgel še prekrasno Brucknerjevo Ave Marijo in eno narodno.

Spletla se je pristrčna vez med goriškimi Slovenci in ljubljanskimi pevci akademiki, ki so obljubili, da nas bodo še obiskali.

SE VEDNO VPRAŠUJEMO

V zadnji številki našega lista smo poročali, da je vprašanje slovenskih didaktičnih ravnateljstev v Gorici in osebja na istih še vedno nerešeno.

Po enem tednu, tri dni pred začetkom šolskega leta, moramo zapisati, da je zadeva še vedno le napol urejena.

Didaktična ravnateljstva za slovenske osnovne šole v goriškem in doberdobskem okrožju še vedno nista imenovana. Obe upravlja še vedno dr. Leban, ki je istočasno tudi šolski nadzornik, kar je samo po sebi nezdravljivo. Kot nekaj vezni člen med nadzorništvo in didaktičnima ravnateljstoma, vse v eni osebi, je nastavljen dr. Bressani. Ni pa jasno, kakšne kompetence bo imel. Kot pomožna moč mu je dodeljen slovenski učitelj.

Zato se še vedno sprašujemo, kdaj bo višja šolska oblast nastavila didaktična ravnateljstva, in sicer vsakega s svojim ločnim sedežem. V nasprotnem slučaju se vsiljuje mnenje, kakor da bi same šolske oblasti hotele hromiti slovensko šolo.

Podgora:

MORDA BO KAJ

Podgorski prebivalci so se privadili že marsikakemu neugodju, ki jih že leta in leta tare: smrada iz predilnice, še nekaterim razritim cestam v spodnjem koncu, nepokritim potočkom s Kalvarije, ki so prava legla mrčesa in podgan.

Neobhodno potreben pa jim je še vedno mostič čez Sočo, ki bi moral biti najkrajša zveza med Podgoro in mestom. Most je še vedno nepopravljen. Številni delavci iz tovarn in zdaj tudi šolarji morajo hoditi po dolgih ovinkih na delovna mesta ali v učilnice. Most je že prišel v pregovor kot »volilna brv«, ker prihajajo pred volitvami v Podgoro predstavniki različnih strank z obljubami, da bodo oni poskrbeli za dokončno popravo mosta. Po končanih volitvah pa vsi vtaknejo roke v žep in mirno gledajo, kako teče Soča pod podrtimi mostnicami.

Te dni je pa spet posijal žarek upanja. Goriški mestni odbor je namreč sprejel na eni zadnjih sej postavko 28 milijonov lir in pol za popravo mostička. Devetdeset odstotkov stroškov bo občini povrnila deželna uprava.

SOLSKO OBVESTILO

Ravnateljstvo nižje srednje šole, učiteljska in gimnazije - liceja s slovenskim učnim jezikom v Gorici sporoča, da se začne šolsko leto 1966/67 v soboto, 1. oktobra, s šolsko mašo ob 9.30 v stolnici. Dijaki naj se zberejo na posameznih šolah ob 9. uri.

K začetni šolski maši so vabljeni tudi starši dijakov.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Odgovornost zapisane besede

Človek, ki mu je pisanje poklic, predvsem časnikar, ki mora veliko in naglo pisati ter o vsem mogočem, začne počasi podcenjevati pomen in vpliv lastne zapisane besede. Pisanje smatra za nekako nujnost in meni, da drugi prav tako lahkotno sprejmejo vse, kar napiše, kakor vzame lahkotno, ali celo površno to on sam. Toda včasih se presenečen zave, kakšen pomen in vpliv ima zapisana beseda, pomen in vpliv, katera jima on že dolgo ni več pripisoval. Tega se zave ob ne navadni reakciji javnosti ali posameznikov na kak svoj stavek, pri katerem si ni v resnici mislil nič posebnega in se mu še sanjalo ni o tem, da bi hotel doseči učinek, kot ga je povzročil, pozitiven ali negativen.

Zapisana beseda ostane in razodene svojo moč včasih šele po tednih, po letih ali celo desetletjih in stoletjih. Marsikatera beseda, ki je bila zapisana pred stoletji in tisočletji, ima danes večjo moč in vpliv na življenje ljudi kakor v času, ko je bila zapisana. In marsikatera beseda, ki se je zdela nekdanj mogočna in zapeljiva, se razodeva danes pu hla ali celo smešna.

Slovenski intelektualci pogosto tožimo nad nizko ravno današnjeg slovenskega tiska in pripisujemo krivdo za to nizki kulturni in idejni ravni tistih, ki pišejo vanj. Pri tem

pa ne pomislimo, da lahko povzroči beseda, ki jo zapiše intelektualno razvit človek, ki dobro obvlada ne le jezik, ampak tudi slog in snov, ki jo obravnava, včasih še večjo škodo kakor primitiven pisec, ki se gre časnikarja ali pisatelja, kajti njegove besede, če so zavestno zlobne ali hote zavajajo v neresnico ter jemljejo drugim ugled in dobro ime, lahko povzročijo ravno zaradi tega, ker so zunanje, jezikovno in stilistično morda neoporečne, še mnogo več škode kakor nerodne besede začetnika. Taka povzročena škoda je včasih nepopravljiva — in zato je tudi toliko večji greh tistega, ki jo hote zapiše.

Slovenska kulturna zgodovina, posebno zgodovina slovenskega časnikarstva, ni rena na takih primerih. Lahko bi jih mnogo navedli. Toda po primere ni treba hoditi v preteklost, ker jih imamo precej tudi v sedanjosti. Treba je le odpreti določen »argentinski« tisk, v katerem razni totalitarni bojevitelji desničarski vrste še vedno bruhajo strup na vse tiste, ki jih smatrajo za svoje nasprotnike, najrajši pa na ljudi katoliškega svetovnega nazora, ki so tako »predrzni«, da si upajo imeti o svetu in o dogajanju v njem

in posebno v slovenskem narodu in o njegovi zgodovini, zlasti novejši, svoje lastno mnenje. Ti totalitarni srboriteži se ne pomišljajo pred najostudnejšim obrekovanjem in lažjo, da bi dosegli svoj namen — vzeti človeku ali skupinam, ki jih sovražijo, dobro ime in jih prikazati kot nizkotneže.

Ne bomo imenovali imen, ker taki obrekovanci kratkomalo niso več vredni, da se pojavi njihovo ime v tisku, ki kaj da na svoj ugled. Motijo se pa, če mislijo, da bo ostalo njihovo obrekovanje brez kazni. Sicer vedo — in na to se zanašajo — da nikdo ne bo trošil energij in denarja za to, da bi jih pozival pred sodišče zaradi laganja in jemanja osebne časti, zlasti ker so daleč in morda za roko pravice v Evropi zares nedosegljivi. Toda tisto, kar pišejo, bo ostalo zapisano in bo nekoč samo pričalo zoper njih in pomenilo bo njihovo lastno obsodbo ter obsodbo tistih totalitarnih idej, za katere se ženejo — če jim ni sploh prvo in edino njihovo lastni malenkostni jaz, poln kompleksov, strahu, zavisti, besa, sovraštva in hudobije.

Morda mislijo, da se s takim pisarjenjem »afirmirajo« in dokazujejo svojo navzočnost v današnjem slovenskem dogajanju. Pa se motijo. Stvari gredo svojo pot naprej brez njih in se zmenijo zanje toliko kakor slon za muho, ki mu brenči okrog glave. Trene z očesom in nič drugega. Še na misel mu ne pride, da bi se zaradi nadležne muhe obrnil.

Zanimanje za slavistične teme

Od 21. do 23. septembra je zasedal v Oxfordu Mednarodni slavistični odbor. Udeležili so se ga številni delegati iz mnogih evropskih in ameriških držav. Navzočih je bilo tudi nekaj zgodovinarjev, ki se posebej ukvarjajo z zgodovino slovanskih narodov, kajti vedno bolj se kaže, da je neobhodno potrebno tesno sodelovanje med zgodovinarji in slavisti, če hočejo zgodovinarji premagati nekatere mrtve točke, do katerih so prišli v svojih raziskavah. Edino jezikoslovci — strokovnjaki jim lahko pomagajo naprej. Za sodelovanje zgodovinarjev v Mednarodni zvezi slavistov so se zavzeli zlasti sovjetski slavisti. Sovjetska slavistika je namreč razširila področje svojega raziskovanja z jezika tudi na arheologijo, etnografijo in druga področja, kajti grozilo je, da se bo sicer slavistika preveč osamila od drugih življenjskih in zgodovinskih področij, ista nevarnost pa je grozila tudi drugim vedam.

Na zasedanju Mednarodnega slavistične-

ga odbora v Oxfordu so morali preresetati vse referate, ki so jih prijavi posamezni slavistični odbori za mednarodni slavistični kongres, ki bo leta 1968 v Pragi. Referatov je bilo prijavljenih okrog 650. Samo literarno-zgodovinskih je bilo predloženih kakih 250, jezikoslovskih pa okrog 220.

Zgodovinarji so predložili 86 tem, folkloristi pa 30. Še za noben dosedanji slavistični kongres ni bilo prijavljenih baje toliko referatov. To pomeni, da se je v zadnjih letih zanimanje za slavistične vede zelo povečalo in to ne samo v državah slovansko govorečih narodov, ampak tudi drugod. Mednarodni slavistični odbor je imel zato veliko dela, saj je moral presoditi kvaliteto vsake teme in znanstveni nivo vsakega pisca. Glavno skrb in odgovornost za organizacijo za mednarodni slavistični kongres v Pragi leta 1968 je prevzel češkoslovaški slavistični odbor, ki mu predseduje češki slavist, član Češke akademije Havranek.

Zanimivo je, da so slavisti organizirani še vedno samo po državah, ne pa po narodih, kar je posebno nerodno za slaviste malih narodov, ker je znano, da nima vsak slovanski narod lastne države, in zato so slovanski narodi brez lastne države sorazmerno slabo zastopani v mednarodnih slavističnih institucijah in zvezah, slabše kakr razni majhni neslovanski narodi. Na posvetovanju v Oxfordu so sklenili, glede na veliko število prijavljenih referatov, da bo lahko vsak predavatelj bral le desetminutni referat oziroma predavanje, poročilo pa sme trajati samo pet minut. Slovenske slaviste je zastopal v Oxfordu Bratko Kreft.

Kongresisti so poromali tudi na Shakespearov grob v mestu Stratford.

Mladi tržaški slikar Roberto Faganel razstavlja zadnji čas v Latini. Razstava obsega 35 slik s kraškimi, istrskimi, in beneškimi motivi.

UMRL JE ANDRE' BRETON

V sredo zjutraj je umrl v neki pariški bolnišnici znani francoski pesnik in pisatelj André Breton, vodja francoske surrealistične pesniške šole. Star je bil 70 let.

Najslavnejše njegovo besedilo je nedvomno »Manifest surrealizma«, ki ga je napisal v mlajših letih. Poleg tega je spisal veliko število pesniških del, pa tudi literarno-teoretičnih in polemičnih spisov. Leta 1938 je objavil skupaj s Paulom Eluardom »Kratek slovar surrealizma«.

Razdobje druge svetovne vojne je preživel v združenih državah, leta 1946 pa se je vrnil v Pariz. Kljub temu, da so se vrste surrealistov zmanjšale in da je doživelo to umetniško gibanje precejšen upad, pa je vztrajal na okopih surrealizma in ostal še nadalje njegov pobudnik in voditelj. Živo se je zanimal za vse nove struje v pariških umetniških in pisateljskih krožkih, kjer je bil splošno znan pod nazivom »oče surrealizma«. Bil je literarno zelo bojevit. O njem je šel glas, da je bil morda najboljši stilist francoskega jezika, a nedvomno najslabši značaj francoske literature, pri čemer so mislili seveda zlasti njegovo razburljivost in grobost. Umrl je od srčne kapi. V zadnjem hipu so ga prepeljali v bolnišnico.

V mladi letih je bil vpisan v komunistično partijo, leta 1937 pa je izstopil iz nje.

Pesnik sprave in ljubezni

Skoro neopazno je šla mimo nas, v vrvežu političnih dogodkov in trenj, obletnica smrti velikega indijskega pesnika Rabindranatha Tagoreja.

Pravo ime tega velikega kulturonaosca je pravzaprav Rabindrath Thakur. Rojen je bil 6. maja 1861 v Kalkuti, v družini, ki je dala Indiji že več umetnikov in filozofov.

Vse svoje življenje, do smrti 7. avgusta 1941, je bil Rabindranath globoko zasidran v prastari kulturi svoje domovine in je nedvomno eden največjih indijskih pesnikov. Kljub samobitnosti svojega kulturnega kroga pa je bil pesnik odprt tudi za evropske umske prvine in je tudi v svojih spisih pomagal graditi most med zahodno in vzhodno kulturo. Na številnih potovanjih po Evropi in Ameriki je spoznal napredek in bistvo zahodne duhovnosti in humanizma, vendar pa je ostal vsekozi zvest svoji miselnosti.

Po njegovem preveč v snovnost zakopana zahodna kultura mu je bila v bistvu tuja in jo je

ocenil kot škodljivo za človekov duhovni vzpon. Tagore je bil glasnik duhovne poglobitve, odmaknjenosti od sveta in premostitve socialnih razlik. Zato se je odločno postavil proti indijski razdelitvi družbenih plasti na višje in nižje kaste. Vendar lahko tudi rečemo, da je videl bolj negativne kot pozitivne strani zahodne duhovnosti in je morda precejšnje pomen tradicije na Vzhodu.

Te misli je izražal v vseh svojih delih, katere je pisal v bengalsčini. Iz njegove lirike je najbolj znana zbirka »Šepetanje duše«, njegova drama »Pomladni krog« ter zbirka pesmi, katere je tudi sam uglasbil. Dolga je vrsta njegovih novel, romanov in versko-filozofskih spisov.

Za svoje obsežno umetniško delo zlasti za zbirke »Žrtveni spevi« (»Gitandžali«), »Prvi kratec« in »Otrok«, je prejel leta 1915 tudi Nobelovo nagrado. Nekaj njegovih pesmi je prevedel v slovenščino v ritmizirani prozi naš primorski rojak Alojz Gradnik.

GOSPODARSTVO

Zaščita izvirnega imena vin

Mednarodno priznana in uzakonjena je načelo, da mora biti zaščiteni ime vina, ki se imenuje po svojem izvoru. Najbolj dosledno so postopali Francozi, ki so dosegli, da cel svet prizna pod imenom »konjak« žgano pijačo — vinjak iz vina posebne trte, ki raste v Franciji okoli mesta Cognac.

Pred par leti so se mnogo tožarili Madžari — tudi v Italiji — zaradi imena »tokajec« in pravde končno tudi dobili, tako da se v Italiji ne sme več prodajati »tokajca«, pač pa se lahko prodaja »furlanskega tokajca«. Če bi to mednarodno načelo povsod in vedno uveljavili, bi imel kraški teran bajne cene, ker bi ga bilo v prodaji največ 5.000 hl in ga ne bi spili samo Tržačani okoli 30.000 hl, torej petkrat toliko kot znaša pridelek. — Isto je z vinom »valpolicella«, katerega popijejo samo v Milanu nad milijon hektolitrov, a letni pridelek ne doseže niti 200.000 hl. Znano je tudi, da v Ljubljani in sploh na Kranjskem vsako motno belo vino prodajajo pod imenom »rebulca« (t. j. rebulica).

In tudi za rebulco gre. V Gorici so ustanovili poseben konzorcij za zaščito briških vin in njihovega dobrega imena. Besedi »Brda, briško« (del Collio) hudo izrabljajo in vinski »poštenjakoviči« daleč tam doli v naši državi prodajajo »Tocai del Collio« ali »dei Colli Goriziani«. Tisti tokajec pa sploh ni tokajec, goriških Brd pa najbrž niti na fotografiji ni videl.

Pred nekaj dnevi so na nekem zborovanju vinogradnikov izrazili upanje, da bo iz Rima v kratkem prispel odlok, da so briška vina zaščiteni. Katera briška vina? Ali tudi rebulca? Mnogi je nočejo priznati za poseb-

no trto in posebno vino. Nekateri celo pravijo, da je manj žlahtna, skoraj divja trta. Kdor tako govori, rebulce ne pozna. Dobro dozorela in zdrava rebulca je sijajno namizno grozdje, katero lahko brez posebnih priprav ohranimo do pomladi. Poleg tega pa dobimo iz rebulce tudi odlično vino, krepko, polnoustno, z zelo prijetno aromo. Res pa je, da bi bilo potrebno rebulco selekcionirati. Enako ali še bolj je potreben selekcije naš tokajec. Samo vprašanje je, s kakšnim namenom bi selekcionirali.

Pa pustimo ta razglabljanja in pogledjmo, kako je z zaščito izvirnega imena vin.

Zadevni zakon je stopil v Italiji v veljavo 12. julija 1963 (št. 930). Tričetrletna pozneje je bila imenovana posebna komisija 29 članov z nalogo, da uresniči, kar zakon predvideva. Zadnjič se je komisija sestala 11. in 12. julija 1966 in takrat je izdala izjavo, ki pravi, da je komisija izrekla svoje razsodbo že v 51 primerih: v 32 prime-

rih je ugodila vlogi, v 19 primerih pa je vloge odklonila. Pri odobrenih so bili v 13 primerih že izdani zadevni odloki predsednika republike, glede ostalih je pač potrebno počakati.

In zakaj gre vse tako počasi? Nekateri člani komisije so izjavili, da sploh ne morejo več sodelovati, če jim prej ne vrnejo vsaj lastnih stroškov. Za celo delovanje komisije ni bil predviden noben strošek, nobena dotacija od nikoder. In ministrstvo je bilo o tem obveščeno, a je kljub temu pustilo delovati imenovano komisijo brez vsakega ficka za potnine, sejnine, bivanje v Rimu, poštnine, itd. — Ali je potem čudno, da še ni rešena vloga glede zaščite briških vin? Sedaj pa je komisija že izjavila, da se bo vzdržala vsakega delovanja, dokler ne bo zagotovljeno financiranje. Ta izjava je dvignila ministra za kmetijstvo, da je vsaj nekaj izjavil. Rekel pa je, da je potem, ko je finančna in zakladna komisija senata zavrnila osnutek zakona o financiaciji, takoj začel iskati nove primerne virov ter da so že pripravljene dodatni predlogi, ki bodo predloženi 8. senatni komisiji, ko bo senat spet začel zasedati (kar se je medtem že zgodilo).

Torej bodo briška vina res kmalu zaščiteni?!

Pokojnina za trgovce

V državnem uradnem listu št. 200 z dne 12. avgusta tega leta je bil objavljen zakon o pokojninskem zavarovanju trgovcev št. 61 z dne 22. julija 1966.

S tem je številna skupina ljudi postala deležna pokojnine v primeru onemoglosti, starosti ali smrti svojcev.

Pokojnine bodo deležni mali trgovci, ki so vpisani v svoji bolniški blagajni, trgovski zastopniki in agenti, trgovski komisio-

niki časopisnih prodajal, turistični in gorski vodniki, tolmači, seli ali kurirji, gorski nosači in družinski člani vseh naštetih samostojnih poklicev, če v pretežni meri pomagajo pri tem delu. Pokojninsko zavarovanje je po zakonu obvezno za vse omenjene poklice.

Posebna komisija je v vsaki pokrajini na delu in sestavlja seznam oseb, ki bodo vpisane v pokojninsko zavarovanje. Kdor ima za to ustrezne pogoje, naj pohiti in se čimprej vpiše v trgovsko bolniško blagajno. Samo tako bo ob pravem času lahko pričel prejemati ustrezno pokojnino.

Upravljanje pokojninskega zavarovanja je prevzel zavod za socialno skrbstvo INPS, ki bo v kratkem izdal vsa potrebna navodila o plačevanju pokojninskih prispevkov in izplačevanja pokojnin. Mesečni pokojninski prispevek, ki ga bodo morali trgovci plačevati v pokojninski sklad, bo v začetku 1244 lir na osebo.

Starostno pokojnino bodo prejeli moški s 65. letom, ženske pa s 60. letom starosti. Najmanjša pokojnina bo 12.000 lir in bo povišana v primeru svojcev v breme. Prošnje, katere INPS že sprejema, je treba napraviti na posebnem obrazcu in priložiti sledeče priloge:

1. rojstni list, iz katerega je razvidno, da je prosilec dosegel predpisano starost;
2. potrdilo trgovske bolniške blagajne, iz katerega je razvidno, da je prosilec neprekinjeno vpisan vsaj od leta 1963 pa do upokojitve;
3. potrdilo o plačilu pokojninskih prispevkov neposredno pri INPS v letu 1966; (o načinu plačila teh prispevkov mora INPS šele izdati potrebna navodila).

Trgovski upokojenci bodo v primeru bolezni imeli na razpolago ugodnosti svoje bolniške blagajne.

inž. Janko Košir

Napredek reje malih živali

Kdor je preučeval razvoj živinoreje v zadnjih dveh desetletjih, mora priznati, da je opaziti velikanski napredek v perutninarstvu, ki ni več postranska, skrita veja živinoreje, marveč močno razvita dejavnost širokih krogov. Zato pa tudi lahko ugotovimo, da je močno narastla potrošnja perutninskega mesa in jajc. V zadnjih dveh desetletjih se je zadevna potrošnja vsaj četverkratila in to ne samo v Italiji, ampak skoraj v vseh naprednih državah po svetu. In ta panoga se razvija, se izpopolnjuje še naprej.

V zadnjih letih pa se je začela razvijati nadaljnja veja drobne živinoreje, ki ima tudi velike možnosti razvoja: to je kunčereja. V Italiji trenutno kunčereja še ne predstavlja posebno važne panoge, a se je že zganila in napreduje. Temu so dokaz različne razstave kuncev, ki so največkrat združene s perutninskimi, ali pa so tudi samostojne. Taka velika razstava kuncev je bila v prvem tednu septembra v Erbi pri Comu. Ogledali so si jo mnogi gospodarski ljudje in visoki predstavniki oblasti s kmetijskim ministrom na čelu. Doseženi uspehi so vabljivi in zapeljivi, če bo šla kunčereja po poti, po kateri hodijo kunčerejci v sosednji Švici in v Franciji. V slednji so ugotovili, da znaša letna potrošnja kunčjega mesa okoli 2 mi-

lijona stotov ali nad 4 kg na osebo in leto. V Italiji pa pride na osebo in leto samo 1 kg kunčjega mesa, ali v celoti pol milijona stotov. Torej je Francija daleč pred Italijo in kljub temu hoče še napredovati. Umljivo je, da ji mora Italija slediti, če hoče svojemu ljudstvu nuditi večji kos mesa. Kot so nastali v perutninarstvu veliki, pravi industrialni obrati, tako nastajajo tudi že v kunčereji.

Na razstavi v Erbi pri Comu so bili razstavljeni živi kunci pa tudi razne reči, ki služijo kunčereji, od kletk do krmil in izdelki iz kunčjih kož. Najbolj zanimiva je bila seveda razstava živali. Razstavljenih je bilo nad 20 različnih pasem, samih mesnih. Od vsake pasme je bil razstavljen predvsem prvak-vzorec, posebno velika in lepa žival. V drugi skupini so bili posamezni odlični plemenjaki. V 3. skupini je bil samec z dvema samicama, v četrti skupini gnezdo s 6 živalmi, med temi vsaj 3 samice. Peta skupina je pokazala samico z mladim gnezdom, 6. skupina pa razne križance.

Govorilo pa se je v Erbi tudi o reji golobov, a ne samo golobov pismonoš, za strelske tekme in za šport, marveč tudi za človeško prehrano: o reji golobov pohan-

Spomini iz prve svetovne vojne

■ ■ ■ IS ■ ■ ■ BRUSILOVA OFENZIVA SPOMLADI 1916 ■ ■ ■ ■ ■ Inž. J. R. ■ ■ ■

Kakor hitro smo zapustili postajo, sem začel razmišljati, kam se peljemo. Na sever ne, tiri so se vsi umaknili na levo, torej proti Odesi, ki pa je na jugu. Zato pa ni mogoče drugače, kot da se vozimo proti zahodu. Saj nekam tako je govoril tudi oni gospod v Kijevu. Rekel pa je tudi, da bo vožnja trajala okoli 40 ur. Vozil pa sem se že najmanj 38 ur, ker po soncu sodeč je morala biti ura že kakih osem. »Na noben način ne bo več dolgo trajalo,« sem pomislil. »Opazujmo raje pokrajino.«

Ta pa se ni mnogo spremenila od prejšnjega dne. Samo dozdevalo se mi je, da je stepa bolj žlahtna, bolj plemenita, ni bila tako zapuščena in zanemarjena, njive so bile boljše speljane, izgledalo je, da so tudi mnogo bolj obdelane. Prav blizu proge so želi ječmen. Pravzaprav ga niso želi, marveč ena ženska je kosila s koso, dve mlajši pa sta s srpom dvigali stebila in delali snope. Približno kot pri nas, le srpi so izgledali bolj nerodni. Malo naprej so kosili s konjsko kosilnico, ki je delala precej hitro, a ni vezala snopov. Te sta vezali dve ženski, nisem pa razložil, ali je konja vodila ženska ali moški.

»Kaj pa je tamle,« sem se začudil. »To je vendar vinograd!« Trte sicer niso bile tako speljane, kot pri nas, marveč bolj po dunajsko, to je vsak grm zase, brez ozira na sosedne. Gledal sem in opazoval, če bom videl tudi kakšno sadno drevje. Dolgo ni bilo nič, potem pa kar naenkrat precej, a takrat je vlak vozil že v območju večjega mesta, kjer se je tudi ustavil. Imel sem srečo, da sem videl ime postaje in sem sčrkoval: Tiraspol. To ime mi je bilo znano, ker nam je profesor grščine razlagal,

da so bili stari Grki izborni kolonizatorji, ki so daleč od svoje domovine ustanovili najprej utrjena tržišča, iz katerih so se pozneje razvula mesta. Profesor je tudi pravil, da so nekatera taka mesta ostala do današnjih časov. Nekatera od teh se spoznajo po imenu, ki vsebuje zlog »pol«, to je ostanek grške besede »polis«, kar pomeni »mesto«.

Taki mesti sta bili Tiraspol, na Krimu Sinferopol in še druga. Tiraspol je bil videti na zunaj prav čedno mesto. Vlak pa je vozil dalje: ob straneh je puščal lepe vrtove s sadnim drevjem, cveticami in urejenimi potmi, precej čednih hiš, rekel bi celo vil. Pozneje sem zvedel, da je tu naseljenih precej Nemcev.

Levo od proge in vzdolž nje je peljala cesta. Izgledalo je, da ni pokrita s tako debelo plastjo prahu kot druge ceste, ki sem jih slučajno videl iz vlaka. Pozneje sem zvedel, da leži Tiraspol ob magistrali, to je ob eni glavnih, in od države vzdrževanih cest, ki so vezale glavna mesta gubernij. Takih cest pa je bilo malo, saj avtomobilskega prometa še ni bilo in od motornih vozil sem opazil samo velike, a zelo redke ameriške bolničarske avtobuse.

Zdelo se mi je, da je začel vlak bolj pogumno požirati kilometre, kakor da bi se zavedal, da sem vožnje že sit in da me je zato hotel pripeljati čimprej na cilj, v Benderi. Pojavil se je sprevodnik in mi dal znamenje, naj se pripravim. Med tem, ko sem se pripravljaj na izstop, me je sprevodnik potrepljal po rami in rekel: »Zdjes Dnjester, a tam Benderi.« To pa sem razumel.

Globoko vijugasto strugo si je izjedel

Dnjester. Videl sem ga že, a še pred tremi tedni sem mislil, da ga bom drugače pozdravil. Taborili smo ob Stripi, precej širokem Dnjestrovem pritoku. Toplo je bilo in nekoliko se nas je šlo v Stripiv kopat. Toda le na redkih mestih je bila voda tako globoka, da je ne bi mogli prebresti. Zvedel sem, da kak kilometer nižje ob reki bojna črta prestopi reko in da je kmalu potem Dnjester. Kaj bi bilo, če bi me Stripa odnesla in me darovala Rusom? Malo sem gledal to vodo in se odločil. Takrat sva bila z bratom Janezom še skupaj. Povedal sem mu svoj načrt. Prvi trenutek mi je odsvetoval. Potem je malo pomislil — on je bil namreč v okopih tudi pri Zaleščikih in je že poznal tiste kraje. Mogoče pa se ni bo posrečilo, je rekel. Odgovoril sem: Jaz grem! Bog daj srečo, je še šepnil. Stopil sem v Stripo, se nekaj časa umival, potem sem jo preplaval, šel bolj na globoko in legel na hrbet. Voda me je počasi nesla. Že po kakšnih dvajsetih metrih pa sem začutil kamenje pod hrbtom in ko sem se dvignil, sem videl, da ni voda nikjer niti pol metra globoka. Ni preostalo drugega, kot da sem se dvignil in se vrnil k bratu Janezu na obrežje. Hihital se mi je.

Vlak je po lepem mostu že zavozil čez Dnjester in prav kmalu so se pojavili prvi znaki bližnje postaje. Tiri so se začeli deliti, vedno več jih je bilo, vlak je zmanjšal svojo hitrost in čez par minut se je ustavil na postaji Benderi. Sprevodnik mi je pomignil in me odpeljal v prometno pisarno. Tam je izročil listine, dobil neko potrdilo, pozdravil in šel. V pisarni so mi ponudili stol, odložil sem prtljago, se vsedel in začel gledati uslužbenca. Oni pa mene. Kmalu je stopil v urad nek človek z modrim trakom na rokavu in s pravim orlovskim nosom. Mislil sem si: Če ni ta Žid, potem sem pa jaz.

(Dalje)

Pokristjanjenje Slovencev

(Nadaljevanje s 4. strani)

pozno v srednji vek znan kot »Wendenland«, dežela Vendov. V slovenskih zgodovinskih in učnih knjigah jo prikazujejo kot domovino polabskih Slovanov, katere so imenovali Nemci Wenden ali Windische, enako kot Lužiške Srbe in Slovence, in to vse do danes. Že samo to, da so zapopadli tudi Slovence v ta naziv, nikakor pa ne južnejših Slovanov in v splošnem tudi ne Čehov, bi bilo moralo pomeniti opozorilo in kažipot slovenskim zgodovinarjem, ki raziskujejo zgodovino slovenske naselitve, vendar se dozdej niso zmedli za to, misleč da gre le za »pomoto« Nemcev in njihovih piscev kronik v srednjem veku. Jasno je tudi, da pomeni ime Wenden samo skrajšano obliko imena Sloveni ali Slovendi. Izpuščen je tokrat pač prvi sklon ali koren besede — Slo, ki ni Nemcem ničesar več povedal in jim je bil odveč, kar pa je čisto razumljivo s stališča nemške jezikovne zakonitosti.

To, da so Slovenci pred selitvijo na jug dolgo prebivali v severnonemški nižini na obali zahodnega dela Baltskega morja in da so segali tudi globoko v notranjost, nam dokazujejo poleg mnogih krajevnih imen na Lub ali Lüb, na katere smo že opozorili, in mnogih krajev, ki imajo v korenu besedo lipa, tudi še mnoga druga krajevna imena, kljub svoji ponemčeni obliki. Za mnoga namreč lahko najdemo dvojnika ali podobno ime na

današnjem slovenskem etničnem ozemlju. Tako npr. za Warpno (Vrbno), Krackow (Kra-kovo pri Ljubljani), Wartin (v Sloveniji bi lahko našli več krajev, ki se začenjajo s korenem vrt ali podobno, npr. Vrsno, Vrtojba, Vrtovin), Wriezen (Breže, Brežice), Liepen (Lepena) Trent (Trenta) Stargard (Stari grad), Kemnitz (Kamnica), Ragösen (Rogoznica), Trebbin, Treblin (Trebneje Trebče), Plaue (Plavje), Pessin (Pesnica), Malchin (Malhinje, Mavhinje), Mestlin (Mesto), Bresowitz (Brezovica), Wismar (Vižmarje), Lobnitz (Lipnica), Buckwitz (Bukovica), Nowa wes (Nova vas), Ribnitz (Ribnica) itd. Poleg tega pa odkrijemo še nenavadno veliko krajevnih imen, ki spominjajo na slovensko besedo Gorica in so tudi prav gotovo z njo v zvezi: Goritz, Göritz, Göhren, Görmin, Gartz, Garz, Görzke, itd. Imena, sestavljena iz besede gorica, so posebno značilna tudi za današnje slovensko etnično ozemlje in imajo svoj poseben pomen, kot bomo še videli.

Res je, da bi lahko kdo ugovarjal, češ v severnonemški nižini proti Baltskemu morju so sicer res prebivali Slovani, toda kje je dokaz, da so bili to prav Slovenci? Dokaz je, kot rečeno, ime dežele Šlezija, pravkar omenjena imena krajev, naziv ves za vas, kar je najti samo tam in pri Slovencih, in še marsikaj, kar bomo še omenili. Mnogo dokazov je, ki izpričujejo slovensko domovino ob Balt-

skem morju, a nobenega, ki bi to izključeval. Potrjuje jo, kot že omenjeno, mitologija, in potrjujejo jo jezikovni elementi — velikansko število skandinavskih besed v slovenščini, in to v taki obliki, da je na prvi pogled jasno, da so mogle priti vanjo samo med dolgim sožitjem s Skandinavci, ne pa samo mimogrede pri nekem dozdevnem šrečanju z Goti, v katero so doslej verjeli, kot se zdi, nekateri slovenski jezikoslovci. V vseh primerih gre namreč za skandinavske korene, katerim so pritaknili Slovenci le slovenske končnice in včasih tudi predpone. Tako dolgo sožitje s Skandinavci pa je bilo možno samo v severni Evropi, ne pa nekje na vzhodu, ob gornjem Dnjepu ali v »Zakarpattju«.

Spričo tega, da je takorekoč vsaka druga slovenska beseda skandinavska po svojem korenu in da je možno najti tudi v drobnejših norveških slovarjih vsaj tisoč besed, ki so enake ali močno podobne slovenskim, in da obstojajo tudi določene slovniške podobnosti, pa se pojavlja vprašanje, če so bile te besede res samo »sprejete« ali »izposojene« iz skandinavščine in če ne spadajo morda k osnovnemu fondu slovenščine in če niso bile slovanske predpone in končnice tiste, ki so šele pozneje prišle vanjo. In zaradi tega se hkrati pojavlja vprašanje, če je bila dežela Mecklenburg zares tudi pradomovina Slovencev, ali pa so se naši predniki tudi tja priselili od kod drugod.

(Dalje)

ŽENA IN DOM

Kako lahko dosežete nepriljubljenost

Če želite, da vas ljudje ne bodo marali in da se vas bodo celo bali ter se kolikor mogoče izogibali vaše družbe (neglede na to, če ste moški ali ženska), bodite predvsem čimbolj nevljudni in neustrežljivi. Nikar za božjo voljo ne napravite nikomur nobene usluge, tudi če vas prosi zanjo, tem manj, če je nujna in če jo tisti res potrebuje. Tega vam gotovo ne bo nikoli pozabil in vas ne bo več nadlegoval s svojim prijateljstvom. Seveda je bolje, da tudi vi njega ne nadlegujete več s ponujanjem svojega prijateljstva. Najbrž ne bo dal nič več nanj.

Zelo dobro sredstvo, da odvrčate ljudi od sebe, je, da si ne umivate zob, zlasti ne zjutraj in zvečer, ali da si čim manjkrat umijete noge, če se vam potijo. S tema načinoma se boste znebili čisto zanesljivo zlasti »intimnih« prijateljev ali prijateljic, ker jim bodo minute z vami dolge kot večnost in se ne bodo tako hitro več vrnili v vašo bližino, razen če bodo res prisiljeni. Tudi med kolegi ali kolegicami v službi boste s tem dosegli, da vas ne bodo zapletali v kake dolge diskusije o športnih rezultatih ali o politiki in avtomobilih, ampak vas bodo prepustili vaši blaženi samoti v kakem kotu. To včasih hitro pomaga tudi, če se hočete znebiti zaročenca, če ste dekle, ali zaročenke, če ste fant. Vendar se včasih posreči za vedno pregnati od sebe tudi moža ali ženo. Nekateri imajo pač občutljiv nos in »pretiran« smisel za osebno higieno.

Zanesljivo lahko postanete nepriljubni tudi, če boste vsakomur pripovedovali, kaj vse vas boli, in mu naštevati simptome resničnih ali namišljenih boleznih, posebno če mu jih še pokažete in ga prosite, naj potipa. Pri takih razgovorih vztrajajte čimdalje, po možnosti pa vsaj vso vožnjo v vlaklu ali v kakem drugem javnem vozilu na daljše proge. Ce lo v prenapolnjenih kupejih bo kmalu nastalo nekaj več prostora.

Seveda je dobro sredstvo za nepriljubljenost tudi to, da nikogar ne pozdravite, niti

če stopite v sobo, kjer so že drugi, in da ne odzdravite na morebitni njihov pozdrav ali da kvečjemu kaj zamomljate. Prej ali slej vas bodo tudi oni nehali pozdravljati in boste imeli mir.

Najzanesljivejši način, da dosežete nepriljubljenost, pa je še vedno intrigiranje in »špecanje« v službi in zunaj nje. S tem boste lahko dosegli, da se vas bodo ljudje bali kot kuge in se vas na daleč izogibali.

Dobro sredstvo za doseglo nepriljubljenosti je tudi navada, da prihajate na zasebne obiske po možnosti neprijavljeni in v urah, ko dobite ljudi gotovo doma, to je, ko še niso vstali ali ko lahko sklepate, da hodijo še v pižamah okrog, ali med kosilom ali večerjo in seveda po deveti uri zvečer. In če morete, tecite na obisku, komaj stopite v stanovanje, takoj na stranišče. Boste videli, da se vam ne bo treba pritoževati nad učinkom.

Toda tudi vedno čemer obraz je prav dobro sredstvo za nepriljubljenost, in po možnosti pošljite vse ljudi čimvečkrat k vragu. Poslali bodo tudi oni vas, to pa ste tako želeli, ali ne?

In končno, ne pozabite, da je treba ljudi poboljševati. Zato jim čimveč pridigajte in jih odpirajte na njihove napake. In pri tem bodite čim strožji in čimbolj jasni, da se ne bodo mogli delati, kot da niso razumeli, kam cikate. Bodite prepričani, da vedo mnogo manj kot vi in da so potrebni poduka. Če bodo hoteli trdovratno vztrajati pri svojih idejah, o katerih ste trdno prepričani, da niso prave, lahko pokažete očitno nevoljo in zganjajte slabo voljo ves čas, dokler ste v njihovi družbi.

Seveda pa se vam ni treba jeziti, če ne bodo pokazali posebno veselega obraza, kadar boste spet prišli. Vi boste imeli mirno vest, da ste storili vse, kar je mogoče, da bi jih napravili manj nevedne in jim dokazali, kaj je pravilno, sebi pa hkrati dokazali, da vam ni nič do tega, da bi vas imeli ljudje radi in da bi se veselili vaše družbe.

Z Goriškega

Krmin:

SARAGATOV OBISK

Na pokrajinskem sestanku, ki je pripravil spored za obisk državnega predsednika Saragata v Furlaniji, je bil sprejet predlog krminske občine, da bo vključen obisk tudi v Krminu. Ob zaključku vojne leta 1866 je bilo podpisano premirje med Italijo in Avstrijo 12. avgusta 1866 prav v Krminu.

Predsednik Saragat se bo ustavil na poti iz Vidma v Gorico za kratek čas tudi v Krminu. Na pročelju hiše Tomadoni, kjer je bila podpisana listina premirja, bo odkril spominsko ploščo, ki omenja ta zgodovinski dogodek.

Nedeljski praznik grozdja se je zelo slikovito razvil v najlepšem vremenu ob veliki udeležbi domačinov in gostov iz Gorice in Trsta.

Po mestu se je razvila najprej povorka zadnjih avtomobilskih vrst znamke Fiat, za njo pa z godbo na čelu vrsta alegoričnih voz, katere je ocenjevala posebna komisija. Prva nagrada je bila dodeljena vozu z značko »Stara gospa«, katerega je opremila Kmetijska zadruga. Zvečer je bil na trgu pevski in godbeni koncert ter ljudska tombola.

Krminski trgatveni praznik je postal značilen za vso pokrajino ter je izpodrinil podobno slavo v Gorici, ki se omejuje na razstavo vinskih pridelkov in gob na pokritem trgu.

Rupa:

ZOPET DREMLJEMO?

Nekaj časa so se naši fantje in dekleta še precej zanimali za kako kulturno udeležbo, zlasti za petje. Dekleta in fantje iz Rupe in s Peči so že kar dobro peli v cerkvi in so se znali pod spretnim pevodjem postaviti tudi s kako narodno pesmijo. Prvotno zanimanje je pa malce uplahnilo, posebno v poletnih mesecih; tudi pri pevskih vajah odmanjka ta in oni. Upajmo, da se bo v zimskih večerih, ko je manj dela na polju, odpravila ta pomanjkljivost in da bo tudi naš zbor dokazal, kako mu je pri srcu naša lepa cerkvena in narodna pesem.

SLOVESNOST NA MIRENSKEM GRADU

Preteklo nedeljo so kot vsako leto na Mirenskem gradu praznovali kvatrnico. Nekateri romarji so prispeli že v soboto zvečer, ko sta bili na gradu maša in procesija okrog cerkve. V nedeljo dopoldne so obhajali slovesno službo božjo ob številni udeležbi ljudstva. Mirenski pevci so izvajali Mavovo slovensko peto mašo, med običajnim darovanjem so prepevali zborovske in ljudske Marijine pesmi. Največja množica pa je prihitela k žalostni materi božji na Gradu popoldne: iz okoliških vasi na obeh straneh meje, iz Vipavske doline, skupina romarjev iz Brd, z Gorenjskega itd. Popoldne je na Gradu bila maša z govorom in ljudskim petjem. Med to službo božjo je posebno prišlo do izraza sodelovanje vseh vernikov pri liturgiji: pri slovenskih mašnih molitvah kot tudi pri petju ljudskih pesmi.

Človek redkokdaj sliši tako mogočno ljudsko petje kot preteklo nedeljo na Gradu. Prav gotovo je na veliko udeležbo romarjev vplival tudi lep sončen jesenski dan.

ŠPORT Naša mladina ima veselje s športnimi igrami

9. slovenske športne igre v Trstu se bližajo svojemu vrhuncu. V soboto in nedeljo bo na sporedu po odbojki, plavanju in nogometu še atletika.

Do konca iger manjka sicer še več kot mesec dni, toda že na podlagi dosedanjih tekmovanj lahko rečemo, da bodo letošnje igre doživele izreden uspeh. Udeležujejo se jih tekmovalci iz praktično vsake naše vasi. Zanimanje zanje v mestu in na podeželju je izredno. Ne le mladina, ampak tudi starejši zavzeto sledijo dogodkom na igriščih. Posamezna srečanja privabijo po več sto gledalcev in neredko se zbere ob robu igrišč pol vasi.

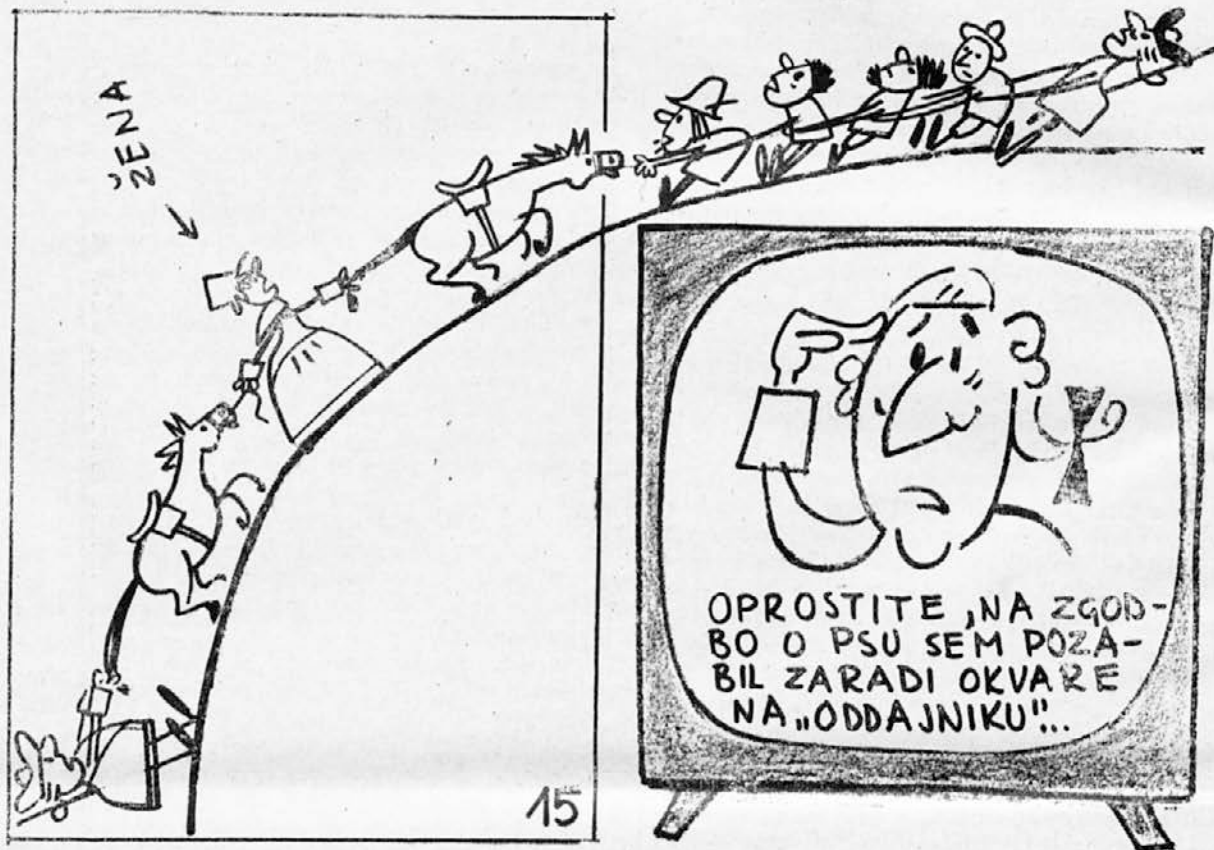
Dokončnih podatkov o igrah ni mogoče dati, ker se niso zaključila še niti vpisovanja za vse športe. Že nekaj prvih podatkov pa nam pove, do kakšne mere se je razvila ta prireditev v devetih letih svojega obstoja. Letos se je samo za košarko

prijavilo 10 ekip, za nogomet 17 in za odbojko, ki je med našo mladino daleč najbolj priljubljen šprt, pa celo nič manj kot 37 moštev.

Mladina pa na športnih igrah ne le tekmuje, temveč te prireditve tudi sama organizira. Vsi organizatorji so namreč iz mladinskih vrst, in priznati je treba, da opravljajo svojo nalogo nad vse zadovoljivo, saj poteka vsa prireditev urejeno in brez zastojev in zapetljajev. O.

TEČAJI NEMŠČINE NEMŠKEGA KULTURNEGA INSTITUTA

Nemški kulturni inštitut začenja spet z delovanjem v okviru svoje nove sezone. Odprto je vpisovanje v tečaje nemščine. Tudi letos bo več tečajev in sicer po stopnjah za začetnike in za tiste, ki že nekaj znajo. Tečaji bodo ločeno za odrasle in otroke. Poleg tega bo prirejen tečaj za nemško konverzacijo in nemško literaturo. Prvič bo prirejen poseben tečaj za zdravnike. Vpis je vsak dan razen sobote od 17. do 20. ure.

15. Postal sem, da bi počakal na ženo, ki je jezdila za menoj z mojim poročnikom in konjušnikom. Mine minuta, mineta dve, mine že deset minut, toda od moje žene in njene ga spremstva nobenega glasu. Naposled sem se vznemiril, se vrnil in nekako na sredi poti zaslišal žalostno ječanje. Zdelo se mi je blizu, vendar ni bilo blizu ne daleč žive duše.

Razjahal sem, legel na zemljo in zaslišal, da prihaja ječanje izpod zemlje. Razločno sem slišal ženin glas pa tudi glas poročnika in konjušnika. Ozrl sem se naokrog, pogledal v grmovje in glej, pred mano je zijala rudniška jama, porasla s travo. Zdaj nisem več dvomil, da so vsi trije padli v jamo. Kolikor so me noge nesle, sem pohitel v najbližjo vas, da bi poklical na pomoč rudarje. Dolgo so se mučili, preden so nesrečneže

zvelkli iz globine. Nič hudega se jim ni zgodilo, samo opraskali so se, tudi konji so bili živi in zdravi. Kajpada so se na moč prestrašili in na lov, razumljivo, nismo več mislili.

Ker pa ste, tako se mi zdi, tudi vi med to nezgodo pozabili na mojega psa, mi ne boste zamerili, če sem tudi jaz nanj pozabil in na zgodbo o njem.

16. Naslednje jutro sem moral po službeni dolžnosti na pot in sem se vrnil šele čez štirinajst dni. Brž ko sem bil spet doma, sem opazil, da psice Diane ni nikjer. Nihče se ni spomnil nanjo. Mislili so, da sem jo bil vzel s seboj.

Preiskali smo torej okolico podolgem in počez, toda na žalost zaman. Slednjič me je spreletela misel, kaj pa če je zvesti pes ostal pri jerebicah izpred štirinajstih dni? Up in strah sta me gnala tjakaj in glej, Diana je še vedno stala tam, kjer je bila, ko sem zaradi nesreče pustil lov. Kriknil sem, psica je poskočila in s prvim strelom sem položil petindvajset jerebic.

Pa kaj bi tisto! Uboga žival se je komaj privlekla k meni in mi oblizala roko, tako je oslabela in shujšala. Toliko da se nisem razjokal od ganotja. Vzel sem jo v naročje in odjezdil domov. Lahko mi verjamete, da sem bil presrečen. Po skrbni negi in počitku se je Diana že čez nekaj dni okrepila in kak teden nato mi je spet pomagala na lovu. Z njeno pomočjo sem tudi razvozlal uganko, ki bi brez njene navzočnosti za vselej ostala skrivnost. Naj vam povem, kaj se mi je pripetilo?

No, prav, cela dva dni sem lovil zajca, pa ga nisem mogel vzeti na muho.